

Klargøring af tomme stalde.

I forbindelse med en konflikt på arbejdsmarkedet kan det blive nødvendigt at tage stalde i brug, som har været ude af drift i en periode. Før der sættes grise ind i en sådan stald, er det nødvendigt at tjekke, om udstyret i stalden fungerer og om nødvendigt reparere det, hvis det ikke virker. Nedenfor findes en tjekliste for, hvad der bør kontrolleres, før grisene indsættes i stalden.

Vand

- Afmonter den sidste vandventil på hver rørstreng og lad herefter vandet løbe 5-10 minutter til det er rent og fri for urenheder.
- Monter ventilen igen og tjek alle drikkeventiler med hensyn til ydelse.
  - o Smågrise: Ventil: 0,5-0,8 l/minut, drikkekop: min. 1 l/minut
  - o Slagtesvin: Ventil: 0,8- 1,2 l/minut, drikkekop: min. 1 l/minut
- Kontrollér at drikkekopperne er rene.
- **Se også vedlagte håndbogsblade nederst i dokumentet**

Foder

- Kontrollér at fodringsanlægget er fri for gammelt foder.
- Kontrollér at foderautomater er rene og fri for gammelt foder.
- Kontrollér at fodersiloer er rene og fri for gammelt foder.
- Åbn dæksler til hjørnehjul og rengør her om nødvendigt.
- Tjek at lejer og foderkæde/foderwire er i orden og at kæden/wiren ikke er sat til i gammelt foder og at medbringerne er intakte og ikke gnavet i stykker af mus. Foderkæden/wiren tjekkes nemmest i optagerstationen.

Ventilation

- Kontroller om luftindtag og luftafgange er rene. Det gælder både ventilationsskorstene, luftindtag under tagudhæng og vægventiler.
- Hvis anlægget er kurvestyret, skal det kontrolleres om kurverne passer til den vægkategori af grise, som skal gå i stalden.
- Anlægget stæppes igennem fra minimumsventilation og til maximumsventilation og det kontrolleres om ventilatorerne kører og om ventiler og spjælde åbner og lukker, som de skal.
- **Se også vedlagte håndbogsblad nederst i dokumentet**

Gyllesystem

- Tjek gyllepropperne er monteret rigtigt og tætsluttende. Fyld om nødvendigt vand i kanalerne og tjek efter en halv time, at det ikke er løbet ud.
- Kontrollér at gyllepumpen i fortanken er funktionsdygtig.

Varmesystem (primært smågrisestalde)

- Er der en varmforsyning og virker den
- Luk op for gulv og/eller rumvarme og tjek om haner, termostater virker ved at kontrollere at gulve og rør bliver varme.

H7 - Vand til slagtesvin, drikkeventiler

Slagtesvinenes vandbehov afhænger af foderets indhold af tørstof, protein og salte, foderoptagelse og omgivelsernes temperatur.

1. Placering

Vandventiler skal placeres i en højde, der gør det nemt for grisene at drikke.

2. Antal grise pr. drikkeventil

Tørfodring: maks. 10 grise. Og altid minimum 2 drikkeventiler pr. sti. Vådfodring: maks. 15 grise.

3. Drikkeventilers vandydelse

Ung- og slagtesvin: min. 0,8 - 1,2 liter pr. minut. Uanset ventiltype.

4. Kontrol af vandydelse

Foretages med stopur og litermål. Vandet opsamles i beholder eller plastikpose inden overhældning og måling i litermål.

5. Rengøring mv.

Uanset type er det vigtigt, at vandforsyningen er let at rengøre, udskifte, justere og vedligeholde.

Kontrol af vandydelse i foderautomat

En simpel måde til gennemskylning af rør

Forkert placering af vandventil

- Drikkeventil over vådfoderkrybben kan give vandspild i krybbe og påvirke grisenes foderoptagelse negativt.

Pkt.	Supplerende kommentar - Vand til slagtesvin, drikkeventiler
1.	Vandventiler skal være lette at rengøre, justere, udskifte og vedligeholde.
2.	I stier med få grise skal der altid være minimum 2 ventiler pr. sti, så grisene ikke er afhængige af én enkelt ventils funktion. Derudover har den rangsvage gris større mulighed for at få vand.
3.	<p>For lav ydelse på drikkeventiler medfører for lav vandoptagelse hos grisene.</p> <p>Der kan være stor forskel i vandydelse i et staldsystem bl.a. pga. tryktab gennem rørsystemet.</p> <p>Kontrol af vandydelsen før indsættelse af grise i stien skal suppleres med kontrol samtidig med, at der er flest mulige grise, der drikker og / eller der bruges vand til eksempelvis højtryksrensning eller indtagning af vand til vådfodring.</p>
4.	<p>Vandet opsamles i beholder eller plastikpose inden overhældning og måling i litermål.</p> <p>Tryk vand ud af ventilen i 15 sekunder, hæld vandet i litermål og aflæs vandstanden. Gang resultatet med 4, så er vandydelsen omregnet pr. minut.</p>
5.	Efter tom-periode gennemskylles vandrørene mv. inden grisene begynder at bruge vandforsyningen. Derudover bør drikkeventilernes funktion kontrolleres kontinuerligt, således at samtlige ventiler i en sektion er testet i løbet af 14 dage.

H6 - Vand til slagtesvin, drikkekop

Eksempel på en drikkekop

Slagtesvinenes vandbehov afhænger af foderets indhold af tørstof, protein og salte, foderoptagelse og omgivelsernes temperatur.

1. Placering

Drikkekoppers nøjagtige placering i en sti er afhængig af foderprincip og stitype. Generelt bør drikkekopper placeres i aktivitets- eller gødearealet.

2. Antal grise pr. drikkekop

Ung- og slagtesvin: 15 - 30 grise*

* afhængig af udformning.

3. Drikkekoppers vandydelse

Skal være minimum 1 liter pr. minut.

4. Kontrol af vandydelse

Foretages med stopur og litermål. Vandet opsamles i en pose / et litermål.

5. Rengøring af drikkekopper

Skal foretages efter behov. Hygiejne skal kontrolleres minimum én gang dagligt.

Dårlig hygiejne kan opstå ved blinde hjørner - ofte ved samlinger, bolte og møtrikker, hvor der ophobes foder - og gødningsrester fra grisenes tryner

Vær opmærksom på:

- To eller flere drikkekopper i samme sti skal placeres nær hinanden med en afstand på ca. 50 cm ved ung- og slagtesvin. Alternativt kan drikkekop kombineres med drikkeventiler.

Pkt. Supplerende kommentar - Vand til slagtesvin, drikkekop	
1.	Drikkekopper bør ikke placeres i et hjørne, da grisene vil gøde i dem. Placering: min. 1 meter fra et hjørne. Ligeledes bør drikkekopper ikke placeres tæt på låger. Drikkekopper skal være fremstillet af materiale, der er bidefast og rengøringsvenligt samt være lette at vedligeholde.
2.	Drikkekopper kan benyttes af flere grise ad gangen og skal være tilpasset grisene, så det er let at betjene ventilen i koppen. På det danske marked forhandles mange forskellige typer af drikkekopper. Se de enkelte firmaers anvisninger og kontakt din rådgiver for yderligere oplysninger.
3.	For lav vandydelse i drikkekopper medfører for lav vandoptagelse hos grisene. Der kan være stor forskel i vandydelse i et staldsystem bl.a. pga. tryktab gennem rørsystemet. Kontrol af vandydelsen før indsættelse af grise i stien skal suppleres med kontrol samtidig med, at der er flest mulige grise, der drikker og / eller der bruges vand til eksempelvis højtryksrensning eller indtagning af vand til vådfodring.
4.	Tryk vand ud af koppers ventil og ned i posen i 15 sekunder. Hæld vandet i litermålet og aflæs vandstanden. Gang resultatet med 4, så er vandydelsen omregnet pr. minut
5.	Skålfornede drikkekopper med blankt vandspejl giver en let tilvænning for grisene og ligeledes er skålfornede drikkekopper lette at inspicere, men desværre også lette for grisene at gøde i. Specielt i disse typer af drikkekopper skal man være ekstra opmærksom på den daglige hygiejne, og det kan blive nødvendigt med flere daglige rengøringer. Efter tom-periode gennemskylles vandrør og -kopper umiddelbart inden grisene begynder at benytte vandforsyningen.

H5 - Vand til smågrise

Drikkebrug med vippeanordning

Vandventiler i forskellig højde

En simpel måde til gennemskylning af rør

Smågrisenes vandbehov afhænger af foderets indhold af tørstof, protein og salte, foderoptagelse og omgivelsernes temperatur.

1. Drikkebrug

Flere grise kan drikke samtidigt. Trugets udformning skal være tilpasset grisene, så vandet er let tilgængeligt for smågrisene.

2. Drikkekop

Antal grise pr. kop 15 - 30 (afhængig af type). Vandydelse, ventil i drikkekop min. 1 liter pr. minut.

3. Vandventiler

Vandventiler skal placeres i en højde, der gør det nemt for grisene at drikke.

4. Antal grise pr. drikkeventil

Tørfodring: maks. 10 grise. Og altid minimum 2 drikkeventiler pr. sti.

5. Drikkeventilers vandydelse

Smågrise: 0,5 - 0,8 liter pr. minut. Uanset ventiltipe.

6. Kontrol af vandydelse

Foretages med litermål og stopur.

7. Rengøring

Uanset type er det vigtigt, at det er let at rengøre, udskifte, justere og vedligeholde vandforsyningen.

Uhygiejnisk drikkekop

Vær opmærksom på hygiejnen

- Skålformede drikkekopper kan være svære at holde rene, da grisene har let ved at gøde i dem.
- Drikkebrug kan være svære at holde rene.

Pkt. Supplerende kommentar - Vand til smågrise
<p>1. Drikkebrug placeres normalt i gøde- / aktivitetsarealet nær foderautomaten. Drikkebrug må ikke placeres i et hjørne, da grisene så vil gøde i dem. Undgå desuden placering af drikkebrug tæt på en låge. Bruget kan placeres på en stiskillevej. Er der mere end et brug pr. sti, skal de placeres nær hinanden. Hvis der er to eller flere drikkebrug pr. sti, har grisene tendens til kun at bruge det ene, hvorefter det andet svines til.</p>
<p>2. Drikkekopper kan benyttes af flere grise ad gangen og skal være tilpasset grisene, så det er let at betjene ventilen i koppen. På det danske marked forhandles mange forskellige typer af drikkekopper. Se de enkelte firmaers anvisninger og kontakt din rådgiver for yderligere oplysninger.</p>
<p>3. Evt. flere fastmonterede ventiler i forskellig højde i samme sti.</p>
<p>4. I stier med få grise skal der altid være minimum 2 ventiler pr. sti, så grisene ikke er afhængige af én enkelt ventils funktion. Derudover har den rangsvage gris større mulighed for at få vand.</p>
<p>5. For lav ydelse på drikkeventiler medfører for lav vandoptagelse hos grisene. Der kan være stor forskel i vandydelse i et staldsystem bl.a. pga. tryktab gennem rørsystemet. Kontrol af vandydelsen før indsættelse af grise i stien skal suppleres med kontrol samtidig med, at der er flest mulige grise, der drikker og / eller der bruges vand til eksempelvis højtryksrensning eller indtagning af vand til vådfodring.</p>
<p>6. Tryk vand ud af ventilen og ned i en plastikpose eller beholder i 15 sekunder. Hæld vandet i litermålet og aflæs vandstanden. Gang resultatet med 4, så er vandydelsen omregnet pr. minut.</p>
<p>7. Efter en tom-periode gennemskylles vandrørene mv. inden grisene begynder at benytte vandforsyningsenheden. Derudover bør drikkeventilernes funktion kontrolleres kontinuerligt, således, at samtlige ventiler i en sektion er testet i løbet af 14 dage. Ved drikkebrug er det vigtigt, at justeringsanordninger og vippemekanismer til brug ved rengøring kan betjenes uden brug af værktøj. Ligeledes må disse anordninger mv. ikke kunne aktiveres af grisene.</p>

H22 - Kontrol af anlæggets mekaniske funktion

Pkt. 1 + 2

Pkt. 3 Loftventilen lukker ikke tæt

Pkt. 6 Helt åbne vægventiler

Pkt. 7 Luftledeplade indstillet forkert

Pkt. 7 Fastholdelse af ledeplade

Kontrollen foretages eventuelt i tom stald i forbindelse med holdskift. Anlæggets funktion kontrolleres ved at ændre ønsket temperatur på styringen.

1. Notér den temperatur som styringen allerede er indstillet til (for at kunne stille tilbage igen).
2. Indstil ønsket temperatur til f.eks. 25° C.
3. Tjek, at luftindtag og udsugningsspjæld lukker.
4. Tjek, at ventilatorerne arbejder i indstillet minimum (lyt) - må aldrig stoppe helt!
5. Indstil temperatur til f.eks. 12° C.
6. Tjek, at luftindtag og udsugningsspjæld åbner.
7. Tjek indstillingen af vægventilernes ledeplader.
8. Tjek, at ventilationerne arbejder i maksimum.
9. Tjek for mekaniske fejl, hvis spjæld og ventilatorer ikke ændrer sig som ønsket.

Pkt. 6 - Obs. åbner ikke helt

Pkt. Supplerende kommentar - Kontrol af anlæggets mekaniske funktion	
3.	Når der anvendes supplerende luftindtag via loftventiler, skal ventilerne lukke helt, når de ikke anvendes. Selv små sprækker kan medføre træk i grisenes opholdszone. Falsk luftindtag kan endvidere medføre, at hele minimumsventilationen indtages via nogle enkelte ventiler, hvilket giver dårlig luftkvalitet i visse områder af stalden.
6.	Udsugningsspjældet skal være automatisk reguleret. Luftbårne spjælde er farlige i forbindelse med strømsvigt, da anlægget lukker, og der ikke er nogen form for naturlig ventilation.
7.	Vægventilernes luftledeplader flyttes ofte i forbindelse med vask af stald. Ledepulverne kan fastholdes ved hjælp af en afstandsklods.